

Postoj české veřejnosti k dění na Ukrajině – únor 2014

- ❖ O dění na Ukrajině se na začátku února zajímalo 40 % veřejnosti, což je srovnatelné se zájmem o dění okolo arabského jara nebo palestinsko-izraelského konfliktu v době jeho eskalace v roce 2009.
- ❖ Hodnotící postoj k jednotlivým zúčastněným stranám na Ukrajině zaujali především ti, kteří se o dění zajímají. Mínění této části české veřejnosti je nakloněno účastníkům protivládních protestů a opozici. Hodnocení role Evropské unie je spíše negativní. 63 % z těch, kteří se o situaci zajímají, hodnotí počínání účastníků protestů jako dobré, 29 % jako špatné. Jen malá část veřejnosti pak hodnotí pozitivně působení prezidenta Janukovyče (11 %) a ukrajinské vlády (9 %).
- ❖ Postoj české veřejnosti k tomu, zda by se měly situací zabývat OSN, EU nebo Rusko, je roztržštěný. Aktivní zapojení České republiky do dění na Ukrajině podporuje jen 11 % populace starší 15 let.
- ❖ Výsledky reflektují postoje veřejnosti v době před poslední eskalací konfliktu.

Zpracovali:

Martin Buchtík, Yana Leontiyeva

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 595

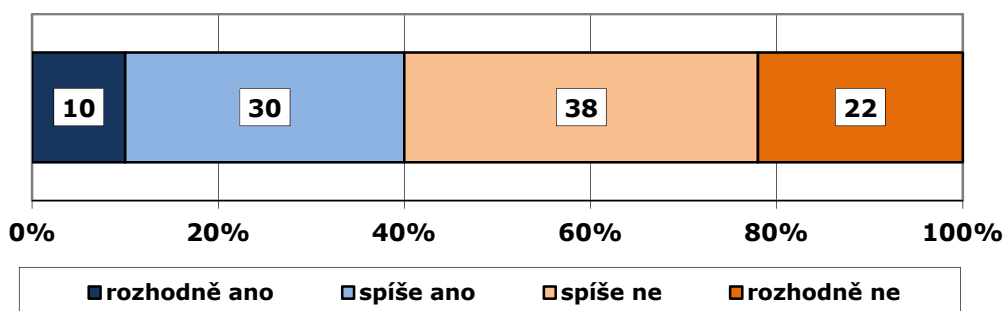
e-mail: martin.buchtik@soc.cas.cz, yana.leontiyeva@soc.cas.cz

Na začátku února 2014 se Centrum pro výzkum veřejného mínění zabývalo zjišťováním postojů české veřejnosti k situaci na Ukrajině. Do dotazníků pravidelného omnibusového šetření byly zařazeny otázky týkající se názorů na ukrajinské protivládní protesty. Zabývali jsme se: 1) obecným zájmem o dění na Ukrajině, 2) názory na dosavadní působení jednotlivých stran konfliktu a 3) názory na aktivní zapojení různých mezinárodních prostředníků do řešení současné situace na Ukrajině. Sběr dat probíhal v období 3.–10. 2. 2014.

K analýze zmíněných postojů k dění na Ukrajině je nutno podotknout specifičnost načasování výzkumu. Zjišťování názorů na tento konflikt probíhalo po více než dvou měsících od začátku masových protestů vyvolaných především násilným rozehráním pokojně protestujících. Bylo to v době, kdy se situace po prvních krvavých střetech mezi demonstranty a policejními jednotkami poněkud uklidnila, kdy došlo k rezignaci ukrajinského premiéra a zrušení části tzv. pendrekových zákonů a v neposlední řadě v období zahájení Zimních olympijských her 2014 v Soči (7. 2.). Nicméně tento výzkum nereflexuje názory na dosud nejtragičtější období protestů (18.–21. 2.), kdy došlo k zabití několika desítek lidí, především na straně demonstrantů.

Výsledky únorového šetření ukázaly, že v době dotazování se o dění na Ukrajině zajímaly dvě pětiny obyvatel (10 % „rozhodně ano“, 30 % „spíše ano“, viz Graf 1), zatímco větší část populace se o dění na Ukrajině nezajímala (38 % „spíše ne“, 22 % „rozhodně ne“). Větší zájem o zahraničněpolitická témata mají stabilně muži, což platí i v tomto případě. Zájem roste s vyšší deklarovanou úrovní vzdělání (zájem o dění deklarují výrazně častěji absolventi vysokých škol – 58 %). Z hlediska levo-pravého sebezaražení mají největší zájem o problém pravicově orientovaní občané (49 %), méně pak levicoví (41 %) a nejnižší zájem v tomto kontextu deklarují ti, kteří se označili jako „středoví“ (34 %). Zájem o problematiku se také zvyšuje s věkem, kdy relativně nejvyšší zájem vykazují lidé starší 60 let (48 %) a nejnižší mladí lidé od 15 do 29 let (32 %).

Graf 1. Zájem o dění na Ukrajině¹

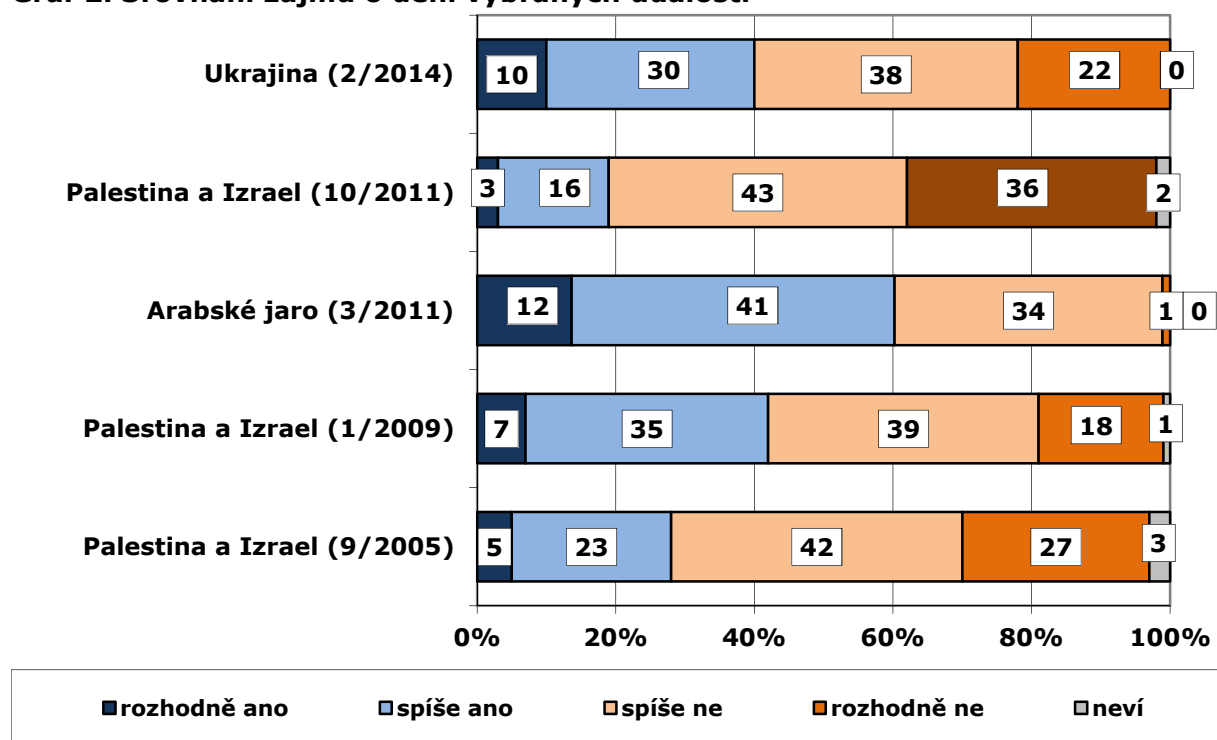
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost 3.–10. 2. 2014*, 1081 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

¹ „Zajímáte se o vývoj situace na Ukrajině?“

Zájem o dění na Ukrajině lze analyzovat v kontextu jiných událostí, které CVVM sledovalo v minulých letech, zejména arabského jara a izraelsko-palestinského konfliktu. Zde opět podotýkáme, že šetření probíhalo ještě před poslední a největší eskalací konfliktu na Ukrajině, tudíž předpokládáme, že v současné době je zájem české veřejnosti o dění v této zemi vyšší.

Vyšší zájem veřejnosti vyvolalo dění arabského jara („rozhodně“ + „spíše“ se zajímá 53 %) v době jeho nejvyšší intenzity (v březnu 2011). O dlouhodobý izraelsko-palestinský konflikt se pak v období výrazných střetů na přelomu let 2008 a 2009 zajímalo zhruba stejný podíl obyvatel České republiky (42 %) jako o dění na Ukrajině. Méně lidí se pak o situaci na Blízkém východě zajímalo v době evakuace židovských osadníků z pásma Gazy v roce 2005 (28 %) a v době, kdy předseda palestinské samosprávy Mahmúd Abbás předložil v OSN žádost o plnoprávné členství v této organizaci, jejíž schválení by znamenalo faktické mezinárodní uznání Palestiny jako nezávislého státu vymezeného hranicemi zahrnující území obsazená Izraelem po tzv. šestidenní válce z roku 1967 a s východním Jeruzalémem jako hlavním městem (2011; 19 %). Podrobněji viz Graf 2.

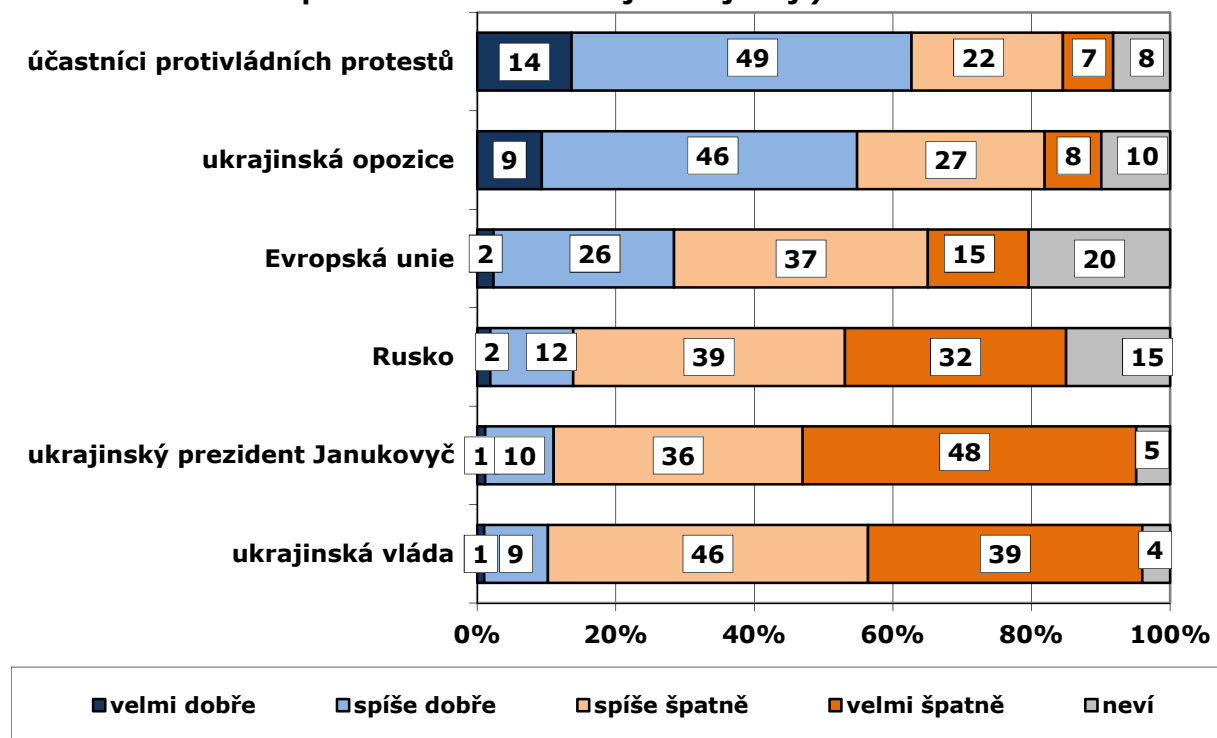
Graf 2. Srovnání zájmu o dění vybraných událostí

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost* (2/2014; 10/2011; 3/2011; 1/2009; 5/2005) vždy cca 1000 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

K působení jednotlivých stran konfliktu na Ukrajině zhruba polovina těch, kteří se o dění nezajímají, nezaujala žádné stanovisko (tj. zvolili odpověď „neví“). Graf č. 3 a následující komentář se proto vztahuje pouze k postojům těch, kteří se o situaci zajímají. Mínění české veřejnosti je spíše nakloněno účastníkům protivládních protestů a opozici, i když není úplně jednoznačné. 63 % z těch, kteří se o situaci zajímají, hodnotí počínání účastníků protestů jako dobré, 29 % jako špatné. Jednání opozice považuje za dobré 55 % občanů ČR, kteří se o dění na Ukrajině zajímají, naopak 35 % jej považuje za špatné. Jen malá část veřejnosti pak hodnotí pozitivně působení prezidenta Janukovyče (11 % dobré, 84 % špatné) a ukrajinské vlády (10 % dobré, 85 % špatné). Hodnocení role Evropské unie je spíše negativní (52 %), jen 28 % z těch, kteří se o dění na Ukrajině zajímají, hodnotí její působení pozitivně. Pětina dotázaných pak v tomto ohledu nezaujala žádný postoj. Hodnocení jednání Ruska je také negativní (14 % dobré, 71 % špatně).

Graf 3. Hodnocení dosavadního působení různých stran konfliktu² (jen ti, kteří se rozhodně nebo spíše o situaci na Ukrajině zajímají)

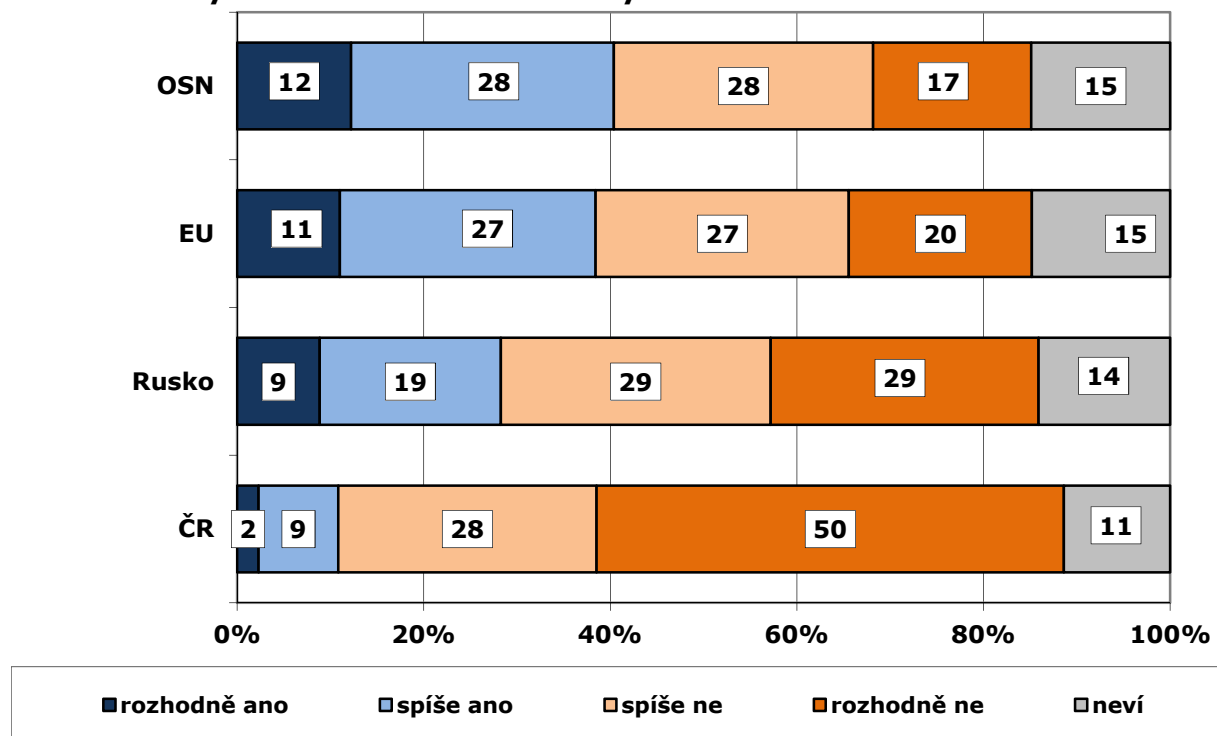

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost* 3.-10. 2. 2014, 426 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor (jen ti, kteří se o situaci na Ukrajině zajímají).

² „Jak byste v souvislosti s aktuálním vývojem na Ukrajině hodnotil působení ...“

Postoj české veřejnosti k tomu, zda by se měly situací zabývat OSN, EU, ČR nebo Rusko, je roztržštěný. V tomto kontextu je nejvíce vyhraněný postoj k zapojení České republiky. To podporuje jen 11 % populace starší 15 let, naopak proti je 78 %. Relativně nejvyšší podporu pro zapojení se do situace má OSN (40 %), i když i zde převládá názor, že by se OSN zapojovat nemělo (45 %). Obdobný je i názor na zapojení se v případě Evropské unie (38 % pro zapojení vs. 47 % proti). Rusko by se pak mělo aktivně do dění zapojit podle 28 % občanů (58 % pak se zapojením nesouhlasí).

Graf 4. Kdo by se měl situací aktivně zabývat?³

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 3.–10. 2. 2014, 1081 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Postoje různých sociodemografických skupin na zapojení OSN, EU, ČR nebo Ruska se příliš neliší. Poměrné rozložení názorů mezi těmi, kteří se o dění zajímají, je v podstatě totožné s názorem celé populace, ubývá pouze těch, kteří nemají žádný postoj („neví“). Zapojení EU, OSN a ČR méně často podporují levicově orientovaní lidé, v případě EU a ČR pak relativně častěji pravicově orientovaní.⁴

³ „Myslíte si, že by se do řešení současné situace na Ukrajině měla aktivně zapojit...“

⁴ Postoj veřejnosti k zapojení USA nebyl zjišťován. K výraznějšímu zapojení USA došlo až v době dotazování a výzkum již tuto skutečnost nemohl reflektovat.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost, v14-02</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>3.–10. 2. 2014</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1081</i>
Počet tazatelů:	<i>258</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PM.11u; PM.17u; PM.184</i>
Zveřejněno dne:	<i>24. února 2014</i>
Zpracovali:	<i>Martin Buchtík, Yana Leontiyeva</i>

Autoři:

Martin Buchtík je vedoucím Centra pro výzkum veřejného mínění v Sociologickém ústavu AV ČR v.v.i. Zabývá se veřejným míněním, metodologií sociálněvědního výzkumu, dále pak problematikou internetu a kyberprostoru a sociální soudržností.

Yana Leontiyeva je vědecká pracovnice v Sociologickém ústavu AV ČR v.v.i. Ve své odborné činnosti se zaměřuje na studium mezinárodní migrace s důrazem na integraci migrantů na pracovním trhu a metody výzkumu menšin a migrantů.

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní vzorek je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že vzorek respondentů je vybrán tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu Akademie věd ČR, v.v.i. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně.

Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt **Naše společnost**, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

